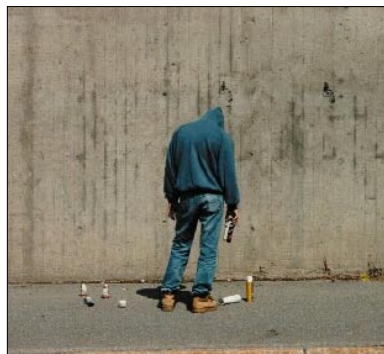

Förslag till åtgärdsplan mot

klotter

i Nacka kommun

Bakgrund

Skadegörelse utgör ett stort samhällsproblem. Klotter står för mer än hälften av samtliga polisanmälda skadegörelsebrott i Nacka kommun såväl som i resten av landet. Det handlar inte enbart om kännbara ekonomiska konsekvenserna. Enligt forskningen om människors upplevelse av brott och otrygghet kan klotter skapa en känsla av att samhället har tappat kontrollen över det offentliga rummet. Något som på sikt kan skapa en känsla av otrygghet och även generera ökad brottslighet i närområdet. Med klotter avses skadegörelse genom att olovligen anbringa text, målning, ristning eller dylikt på annans egendom.

Mot den bakgrunden är det viktigt att Nacka kommun arbetar långsiktigt och målmedvetet för att förebygga klotter. Ett viktigt moment i detta arbete är att följa hur klottret utvecklar sig i kommunen. En rapport har tagits fram som beskriver klotterutvecklingen i Nacka kommun. Klotterrapporten ligger till grund för detta förslag till åtgärdsplan mot klotter i Nacka kommun.

Kort historik

Detta har gjorts fram till idag

2005 avsatte Kommunfullmäktige medel för ett klotterförebyggande arbete i budgeten. Våren 2005 startade därför ett sådant arbete i Nacka med syfte att göra Nacka till en klotterfri kommun genom att i samverkan med berörda aktörer i Nacka kommun genomföra en verksamhetsintegrerad förebyggande insats mot klotter som inkluderar både situationell och social prevention. Syftet är också att den klotterförebyggande aspekten ska integreras i den ordinarie verksamheten i kommunen och inte utgöra ett tidsbegränsat projekt som ligger utanför den kommunala organisationen.

Två arbetsgrupper bildades, en kring social- och en kring situationell prevention.

I arbetsgruppen kring social prevention samverkar skola, socialtjänst och polis och i arbetsgruppen kring situationell prevention samverkar Teknisk produktion, Fastighetskontor, Swebus och polis.

Arbetet inleddes med att grupperna tillsammans tog fram en samlad problembild och en karta som visar de mest klotterdrabbade platserna i Nacka. Polisen avsatte en tjänst som arbetar heltid med klotter med förhoppningen att socialtjänsten skulle göra detsamma. Tyvärr fick inte socialtjänsten fram en person som kunde arbeta heltid med dessa frågor, men polisen har idag en kontaktperson inom socialtjänsten som man vänder sig till i klotterärenden.

Områdesnämnderna utökade sin beställning till Teknisk produktion så att saneringsresurserna i kommunen fördubblades. Detta ledde till att man kunnat utöka den egna ronderingen och inte behöver förlita sig lika mycket på klotteranmälningar från allmänheten. Nu finns även resurser att successivt byta ut vägskyltar som inte går att sanera till saneringsbara skyltar.

Ungdomar som klottrat och blivit dömda till vård inom socialtjänsten erbjuds nu att med TP:s saneringsteam möjlighet att ta bort klotter. Swebus erbjuder detta till ungdomar som klottrat på bussar.

Arbetsgruppen uppmärksammade NVP på klottersituationen i Nacka som skrev en artikelserie i ämnet under juni 2005. I artikeln uppmärksades

1988–1990

Boo Bättre kampanjen genomfördes under ledning av Boo Folkets Hus med stöd av kommunen och andra fastighetsägare i Orminge. Ett av målen var att få bort klotter och vandalism i området, vilket till stora delar lyckades under projektåren.

1992–1994

Nacka kommun drev en graffiti-skola på fritidsgården 1992-94.

1995

En laglig vägg under Skurubron för målning av graffiti skapas.

1998–2002

Nacka kommun drev ett klotterförebyggande projekt med inriktning på den primära sociala preventionen med syfte att stoppa nyrekrytering till klotter. Fokus låg på information i skolorna.

2003–2004

Endast klotterrapporter har skrivits som beskriver hur problemet ser ut i Nacka.

allmänheten att anmäla klotter de ser i Nacka via NackaDialogen. Resultatet blev att antalet anmälningar via NackaDialogen mellan juni–augusti 2005 ökade med 42 anmälningar, vilket är mer än det totala antalet anmält klotter under år 2004 som var 37.

Alla nattvandringsgrupper informerades via projektledaren för Nattvandring i Nacka om den problembild som arbetsgruppen tagit fram och kunde därmed bevaka de mest drabbade platserna under sina vandringar.

Polispatrullerna i Nacka fick en inplastad karta på klotterdrabbade platser att hänga upp i patrullbilen. De uppdrogs även att anmäla nytt klotter som de upptäcker under patrullering till NackaDialogen.

Under en helg den 2–4 juni 2006 gjordes ett försök med utökad spaning mot klotter. Bevakningsbolaget CSG uppdrogs att spana på den mest klotterdrabbade platsen i Nacka bakom Saltsjöbadens Centrum. Resultatet blev att man tog en klottrare på bar gärning.

Boo folkets hus har under 2005 lagt ner den ”Lagliga Väggen” och övergått till en verksamhet inomhus där man använder giftfri färg och erbjuder möjlighet att exponera sig i Nacka TV. Brå-Nacka har i ett yttrande till Områdesnämnden i Boo föreslagit att inte tillstyrka medel till denna verksamhet innan man kan se att den leder till minskat klotter i området. Kommunen bör dessutom få möjlighet till insyn i verksamheten för att bevaka att ”Tags” som exponeras i Nacka TV inte förekommer olagligt i Nacka också.

Fisksätra fritidsgård driver en verksamhet tillsammans med Stena fastigheter där man tillsammans med en grupp ungdomar sanerar klotter i Fisksätra. Som betalning får ungdomarna åka iväg på en resa varje år.

Samlad bedömning av klottersituationen i Nacka kommun

I bedömningen av resultatet sker det en sammanvägning av olika källor som droganeundersökningen i Nacka år 2005, polisanmält klotter i Nacka, sanerat klotter på allmän platsmark utfört av TP och sanerat klotter på kommunala fastigheter på uppdrag av Fastighetskontoret. Även om källorna var och en för sig kan vara behäftade med brister ger samstämmighet mellan flera källor ett mer pålitligt resultat. Sannolikheten att det har skett en förändring över tid ökar dessutom om förändringarna i ett källmaterial är mycket tydliga. Följande iakttagelser kan göras kring klottersituationen i Nacka kommun med reservation för att de ej är säkerställda:

- Samtliga indikatorer visar att klotret ökat i Nacka kommun år 2005 vilket kan tyda på att det har skett en viss reell ökning av klotret i kommunen. Ökningarna är dock knappast så stora som statistiken över polisanmält klotter indikerar. Polisstatistiken är extremt känslig för förändringar i anmälningsbenägenheten. Nacka kommun uppdrar i de avtal vi har med kommunala och externa sanerare att anmäla allt klotter. Vi uppmanar också allmänheten att via NackaDialogen anmäla klotter som var och en blir en polisanmälan. Detta görs endast i ett fåtal kommuner i Sverige. I och med att vi uppmärksammar och arbetar mot klotter i Nacka ökar också antalet polisanmälningar i Nacka.
- Sicklaön verkar i betydligt större utsträckning än andra kommundelar vara utsatt för klotter. Statistiken över klotter på allmän plats, kostnaderna för sanering av kommunala fastigheter och statistiken över anmälda brott talar för att det stämmer. Åtminstone avseende klotter riktat mot kommunal egendom.

- Klotter på allmän plats (tunnlar, bergväggar, skyltar m.m.) i Boo visar en mycket markant uppgång år 2005 vilket kan tyda på att det rör sig om en reell uppgång. Detta förutsatt att särskilda saneringsintser ej har vidtagits i Boo.
- Andelen elever som klottrat är störst bland dem som är bosatta i Fisksätra och Saltsjöbaden. Ökningen i Fisksätra år 2005 är anmärkningsvärt hög i förhållande till föregående år.
- Andelen elever som klottrat är klart störst i skolår 9.
- Andelen pojkar som klottrat ökar kraftigt i förhållande till flickorna i 2005 års enkätundersökning vilket tyder på att det kan ha skett en reell uppgång bland pojkarna.
- Andelen elever som klottrat mer än tre gånger ökar markant i 2005 års undersökning förhållande till dem som klottrat 1–2 gånger vilket tyder på att det kan röra sig om en reell uppgång.
- De är ett fåtal ungdomar som begår de flesta klotterbrotten och de är även överrepresenterade vad gäller rökning, alkoholkonsumtion och skolk. Det är dock inte något orsakssamband mellan dessa faktorer.
- Om man ser till andelen pojkar och flickor skolår 9 i Nacka kommun som i 2005 års undersökning uppgivit att de under den senaste 12 månadersperioden någon gång klottrat ligger pojkarna med sina 28 % väsentligt över riksgenomsnittet och flickorna markant under riksgenomsnittet med sina 16 %. Motsvarande siffror för riket är 22 respektive 20 % (BRÅ, 2004). Sammantaget ligger pojkarna och flickorna i skolår 9 i Nacka kommun 1 % över motsvarande riksgenomsnitt på 21 %. Undersökningarna är dock inte direkt jämförbara eftersom den nationella undersökningen avser år 2003. Motsvarande år var siffran för pojkar och flickor i skolår 9 i Nacka kommun 18 %, dvs. 3 % under riksgenomsnittet. Hur utvecklingen för riket ser ut år 2004 och år 2005 vet vi inget om eftersom det inte finns några tillgängliga siffror för dessa år.
- Klotter i Sverige är ett utpräglat storstadsfenomen och förekommer i väldigt liten utsträckning i mindre städer. Nacka ligger relativt nära det nationella snittet vad gäller klotter i Sverige om man ser till de siffror som redovisats i ovanstående punkt. Sammanfattningsvis är det därför rimligt att anta, trots att vi inte har några siffror från våra kranskommuner i Stockholm, att Nacka ligger relativt lågt i jämförelse med kommuner i Stockholms Län vad gäller klotter.

Förslag till åtgärdsplan

Genom att fylla i nedanstående matris* går det att fastställa vilka brister Nacka kommun har i det förebyggande arbetet mot klotter. Detta har varit vägledande i den prioritering av åtgärder som här redovisas.

	Primär prevention	Sekundär prevention	Tertiär prevention
Minska möjligheten att begå brott			
Minska brottsbenägenheten			
Minska tillgången på lämpliga objekt			
Minska skador av brott			

* Matrisen berör den primära, sekundära och tertiära preventionen fördelat på de tre faktorer som krävs för att ett brott ska kunna begås. Tar man bort ett av dem är brott i princip omöjligt (Rutinaktivitetsteorin). Dessutom inkluderas faktorn ”minska skador av brott”.

Skolan

Social prevention

Alla skolor i Nacka bör ha en handlingsplan mot klotter som berör alla tre sociala preventionsnivåer. Den bör också beröra vilka situationella åtgärder man ska vidta på de mesta klotterdrabbade platserna på skolan för att förebygga framtida klotter.

Skolan bör vidta åtgärder för att undvika att ungdomar börjar klottra. Det finns många anledningar till att man som tonåring börjar klottra. Från behov av att bli sedd och behov av spänning till att man har konstnärliga ambitioner. En gemensam nämnare är dock att man har ett utåtagerande beteende. Därför bör skolan uppmärksamma ungdomar med utåtagerande beteende och arbeta med fungerande metoder, exempelvis SkolKOMET. Elever bör också informeras om konsekvenserna av klotter och av att man klottrar. Den viktigaste primära åtgärden i skolan är dock att erbjuda positiva aktiviteter som alternativ till klotter och den spänning som det innebär.

Elevernas missnöje med de vuxnas agerande på skolan kan vara en anledning till att man klottrar utanpå skolan (man för idag ingen statistik på klotter inuti skolorna). Detta indikeras i 2005 års kundundersökning för skola där man bl.a. ställde frågor kring om man känner sig trygg i skolan, om man tycker det är arbetsro på lektionerna, om de vuxna som arbetar på skolan bryr sig, om de vuxna som arbetar aktivt motverkar att någon behandlas illa och om man är nöjd med det inflytande man har i skolan. Den skola som hade sämst resultat på dessa frågor hade högst kostnader för sanering av klotter utanpå skolan (89 490 kr). Den skola som hade bäst resultat hade lägst kostnader för klotter utanpå skolan (15 320 kr). För att minska klotteret bör skolan därför även jobba med dessa frågor.

Skolan bör ha en strategi för hur man agerar, identifierar och fångar upp ungdomar som man misstänker klottrar. All skolpersonal i Nacka bör få en utbildning i vilka signaler man ska söka efter för att upptäcka om ungdomar klottrar. En sådan utbildning kan man utan kostnad beställa från Stockholmspolisens klotterkommission. Ett bra exempel på hur man kan agera vid

misstanke om att elever klottrar är Stadsdelen Maria-Gamla stan. Där kallar skolan, tillsammans med socialtjänst och polis, föräldrar till elever som klottrar och informerar om misstanken och erbjuder stöd kring hur föräldrarna själva kan gå vidare och lösa problemet. Stockholm arbetar med framgång på detta sätt.

Att arbeta med det alkoholförebyggande programmet Ö.P.P. (Örebro preventionsprogram) bidrar även till att minska klotter och skadegörelse på skolan enligt den utvärdering som gjorts av programmet.

Situationell prevention

Skolan bör kartlägga vart klotter uppstår på skolan för att identifiera vilka platser som är mest drabbade. Åtgärder bör sedan vidtas för att minska möjligheten att klottra på dessa platser.

Socialtjänsten

Det finns idag ingen fungerande behandling av klottrare. För dem som döms till fängelse är det arbete eller studie som erbjuds. I Brottsförebyggande rådets rapport "Kriminalstatistik 2004" framgår det att 40 procent av de personer som döms för skadegörelsebrott återfaller inom tre år. Enligt företrädare inom Kriminalvården och Stockholms klotterkommission kan man jämföra graffiti med ett missbruk. Klottrare kan därför behandlas med KBT (Kognitiv beteendeterapi) på samma sätt som man gör med personer med spelberoende.

Socialtjänsten bör arbeta aktivt med ungdomar som man misstänker klottrar och ungdomar som har klottrat för att minska risken att de återfaller i brott. Ett väl fungerande samarbete med polis och skola är en viktig förutsättning för detta arbete. Föräldrar till barn som klottrar eller som misstänks klottra bör involveras i detta arbete och erbjudas stöd kring hur de kan lösa problemen själva i familjen. Utbildning i Föräldra-KOMET är ett exempel på sådant stöd.

Ungdomsverksamhetens uppdrag bör utökas

Man bör utöka uppdraget genom att intensifierar arbetet med:

- Individuell kontakt till ungdomar som behöver en stödjande samtalskontakt under en viss tid.
- Konsekvensprogrammet, som är ett påverkansprogram för ungdomar som blir dömda för exempelvis klotterbrott.
- ART, som är en behandlingsmetod som ger barn och ungdomar verktyg att hantera sina känslor på ett konstruktivt sätt och kan användas vid utåtagerande beteenden som t.ex. klotter.

Stadsplanering och Fastighetskontor

Primärt bör man inom Stadsplanering göra en brottskonsekvens beskrivning (BKB) som skall beakta den klotterförebyggande aspekten i planärenden. Inom fastighetskontor och Stadsplanering bör man tillsammans med sakkunnig brottsförebyggare inventera de fastigheter, allmän platsmark och gaturum i Nacka som drabbats mest av klotter över tid och på dessa platser presentera åtgärdsförslag som antingen:

- gör det svårare att klottra
- ökar upptäcktsrisken vid klotter
- minskar tillgängligheten att klottra
- gör det mer riskabelt att klottra
- minskar skador av klotter

Privata fastighetsägare

Sanera klotter

Privata fastighetsägare i Nacka bör uppmantras att sanera klotter snarast möjligt, helst inom 24 timmar. En klotterpolicy för Nacka kommun kan fungera som ett incitament till detta. Kommunens klottersanerare skulle dessutom kunna erbjuda sanering till rimlig kostnad till de mest drabbade fastighetsägarna i Nacka utan att för den skull äventyra konkurrens-neutraliteten.

Samordnad bevakning på drabbade platser

Fastighetsägare kring de mest klotterdrabbade platserna i Nacka bör erbjudas en samordnad bevakning för att förebygga framtida klotter. Bevakningen bör erbjudas som en delfinansierad verksamhet mellan fastighetsägare och kommun. Ett krav man bör ställa för delaktighet i denna samordnade bevakning är att alla ytor är sanerade från klotter innan bevakningen startar.

Ökad anmälningsbenägenhet hos medborgarna

För att allt klotter ska saneras inom 24 timmar i kommunen så måste vi få hjälp av allmänheten att anmäla klotter. En annonskampanj med uppmaning att ringa till Nacka Dialogen när man ser klotter i Nacka bör prövas för att se om det går att öka anmälningsbenägenheten hos allmänheten.

Implementering av Åtgärdsplanen i kommunen

Klotterrapporten och Åtgärdsplanen mot klotter i Nacka kommun bör tas upp som ärende i följande styrelser och nämnder: Kommunstyrelsen, Socialnämnd, Förskole- och Grundskolenämnden, Gymnasie- och Vuxenutbildningsnämnden och de fyra Områdesnämnderna

Förutsatt att förslaget på Åtgärdsplan antas i respektive nämnd bör ansvarig chef för berörda verksamheter utse en tjänsteman att delta i de tvärssektoriella arbetsgrupper mot klotter som bildats i kommunen.

Berörda nämnder bör få en uppföljning av arbetet i de tvärssektoriella arbetsgrupperna varje halvår.